

Folkeskolens rekrutterings- problemer

Opsamling af
ny og eksisterende viden

Folkeskolens rekrutteringsproblemer skal løses

Forskningen viser, at dygtige lærere er den væsentligste enkeltfaktor til at sikre elevernes udbytte af undervisning. Kommunernes og skolernes meldinger om, at de i stigende omfang har problemer med at rekruttere lærere med de rette kvalifikationer, bør derfor tages meget alvorligt.

Sporene fra Sverige skræmmer. Her blev der ikke grebet ind, da tendenserne til lærermangel viste sig. I dag mangler Sverige 60.000 lærere, og tallet vil stige markant de kommende år.

I Danmark arbejder 17.000 uddannede folkeskolelærere helt uden for grundskolen. En oplagte politiske løsning er derfor igen at gøre det attraktivt for dem at arbejde og undervise i den danske folkeskole.

Der er tre veje til at løse folkeskolens rekrutteringsproblemer, som alle må tages i brug. For det første at gøre det attraktivt for de lærere, der ikke arbejder i folkeskolen, at vende tilbage. For det andet at fastholde de lærere, som arbejder i folkeskolen, og som ovevejer at finde job andre steder. For det tredje at tiltrække flere til læreruddannelsen.

Læs på de næste sider:

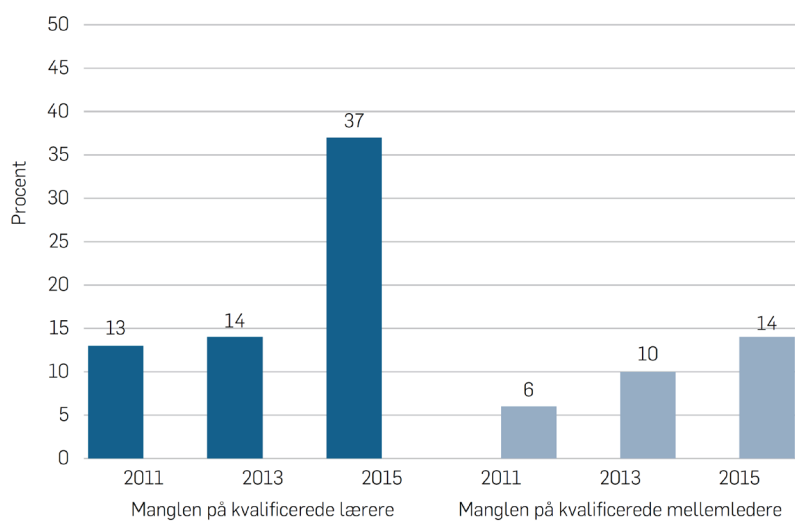
- Lærermangel er en udfordring, som allerede nu skader kvaliteten af undervisningen.
- Alt for mange lærere vælger folkeskolen fra: Antallet af lærere, der forlader folkeskolen, er steget med 31 pct. fra 2012/13 til 2014/15. For de 35-54 årige lærere er stigningen 60 pct.
- 17.000 læreruddannede har valgt grundskolen fra og arbejder i andre brancher.
- Læreruddannelsens evne til at rekruttere og fastholde studerende er fortsat alt for ringe.
- Meritlæreruddannelsen løser ikke rekrutteringsudfordringen. Kun 15 pct. af alle merituddannede lærere arbejder i dag i folkeskolen.

Mangel på kvalificeret arbejdskraft skader undervisningen

Som led i følgeforskningsprogrammet for folkeskolereformen udgav SFI i november 2015 rapporten *Skoleledelse i Folkeskolereformens første år*. Her fremgår det, at andelen af skoleledere, som melder, at mangel på kvalificerede lærere hæmmer undervisningen, er steget med 164 pct. fra 2013 til 2015. Det vidner om et stærkt tiltagende problem.

FIGUR 7.2

Skoleledere fordelt efter deres syn på, i hvilken grad mangel på kvalificerede lærere og mellemledere hæmmer en optimal undervisning i øjeblikket. Særsklit for år. 2011-2015. Procent.

Anm.: Alle forskelle på de forskellige gennemsnit er signifikant forskellige fra hinanden på min. $p < 0,05$.

Andel af skoleledere, som mener, at manglen på kvalificerede lærere og kvalificerede mellemledere hæmmer udviklingen af en optimal undervisning.

Antal besvarelser N: 2011 = 605-608, 2013 = 487-483, 2015 = 728.

Kilde: Undervisningsministeriets 2. dataindsamling til evaluering af folkeskolereformen, skolelederskema, forår-sommer 2015. SFI's dataindsamling i 2011 og 2013. Beregninger foretaget af SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Skolechefer og DLF-kredse melder samstemmende om lærermangel

Undersøgelser foretaget af KL og Danmarks Lærerforening afdækker samstemmende, at det er blevet sværere at rekruttere lærere det seneste år, og at der nu er problemer med rekruttering i langt de fleste kommuner.

I en KL-rundspørge blandt skolecheferne i slutningen af 2015 svarer:

- 79 procent, at der i høj eller nogen grad er udfordringer med at rekruttere medarbejdere til kommunens skoler.

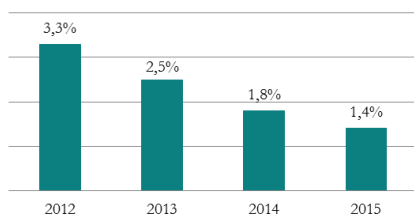
I en rundspørge i januar 2016 fra Danmarks Lærerforening til foreningens lokale kredse svarer kredsene:

- I 75 procent af landets kommuner har der været problemer med at rekruttere læreruddannede til ledige lærerstillingen inden for det seneste år.
- I 74 procent af kommunerne er mulighederne for rekruttering af læreruddannede blevet dårligere sammenlignet med sidste år.
- I 73 procent af kommunerne forventer kredsene, at det bliver sværere at rekruttere læreruddannede til kommunens folkeskoler i de kommende tre år.

Ledigheden er rekordlav

Et af de tydeligste tegn på de tiltagende rekrutteringsproblemer er en stærkt faldende ledighed. På trods af at kommunerne gennem de seneste år har nedlagt 13 pct. af lærerstillingerne, har ledigheden blandt lærere været konstant faldende siden 2012, så der i dag er en ledighed på 1,4 pct. Det betyder i praksis, at der i flere kommuner ikke er nogen ledige folkeskolelærere.

Fuldtidsledige lærere i pct. i november måned (lærernes A-kasse)

Kilde: Danmarks Statistik AUP03

Lærerne forlader den nye folkeskole

Folkeskolereformen blev vedtaget i slutningen af skoleåret 2012/13. To år senere, da loven var trådt i kraft, var antallet af lærere, der forlader folkeskolen, steget med 31 procent. For de 35-54 årige lærere var stigningen på hele 60 procent. Det viser en specialkørsel fra Kommunernes og Regionernes Løndatakontor, KRL.

Antal lærere, der forlod folkeskolen på et år

2012/13	2014/15	Stigning:	Pct. stigning:
4.132	5.406	1.274	30,8 pct.

Kilde: KRL særkørsel 13.11.2015

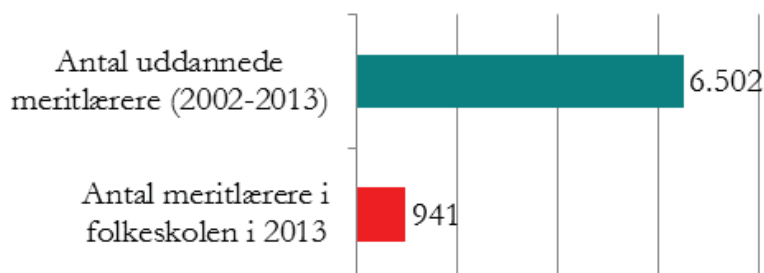
Stigningen i antallet af lærere, der forlader folkeskolen, bidrager i stort omfang til de nuværende rekrutteringsproblemer.

Meritlæreruddannelsen kan ikke løse folkeskolens rekrutteringsproblemer

Fra meritlæreruddannelsen blev oprettet i 2002 og frem til 30. september 2013 blev der uddannet 6.502 meritlærere. I 2013 havde kun 15 pct. af dem hovedbeskæftigelse i folkeskolen. Det viser tal fra Uddannelses- og Forskningsministeriet samt Danmarks Statistik. Tallene stiller alvorligt spørgsmål ved meritlæreruddannelsens potentiale til at bidrage til løsning af folkeskolens rekrutteringsproblemer.

En dårligere læreruddannelse er ikke svaret på rekrutteringsudfordringen, tværtimod.

Antal meritlærere i folkeskolen og antal uddannede meritlærere fra 2002 til 2013

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet og Danmarks Statistik særkørsel 06.01.2016

Lavt optag og stort frafald på læreruddannelsen

I 2015 steg optaget på læreruddannelsen med 6 pct. i forhold til året før. Det skal dog ses i forhold til, at optaget fra 2012 til 2014 faldt med 798 personer, svarende til 22 pct.

Læreruddannelsen er præget af et meget højt frafald. I 2014 var gennemførselsprocenten på 63 pct., hvilket svarer til et frafald på 37 pct. På trods af nye karakterkrav og ændret uddannelsesstruktur tyder intet på, at det vil lykkes at reducere frafaldet nævneværdigt.

Antal optagne og frafaldsprocent på læreruddannelsen

	2012	2013	2014
Optag	3.687	2.959	2.889
Frafaldsprocent	38%	37%	37%

Kilde: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings databank

17.000 lærere arbejder ikke i skolen

AE-rådet har på baggrund af tal fra Danmarks Statistik undersøgt, hvor mange uddannede lærere, der er ansat uden for grundskolen. Formålet med analysen er, at vi bliver klogere på den gruppe af uddannede lærere, som potentielt kunne rekrutteres til folkeskolen. AE-rådet har påvist, at mere end 17.000 uddannede lærere har valgt at arbejde uden for grundskolen. Det svarer til 23 procent af alle lønmodtagere med en læreruddannelse.

Brancher

- Godt 6.000 læreruddannede arbejder med undervisning uden for grundskolen. Eksempelvis i VUC, på tekniske skoler og i gymnasierne.
- Godt 10.000 læreruddannede arbejder i andre brancher, hvor de ikke bruger deres læreruddannelse direkte.

Alder og uddannelse

- For personer med en læreruddannelse, som er under et år gammel, vælger 15 pct. at søge ansættelse uden for grundskolen umiddelbart efter endt uddannelse.
- Ud af de i alt 10.500 personer, som har taget en læreruddannelse inden for de seneste 5 år, arbejder 1.786 personer i dag uden for grundskolen, hvilket svarer til 17 pct. af samtlige nyuddannede.
- En stor del af fravalget af grundskolen sker umiddelbart efter endt uddannelse.

Skolen skal kunne rekruttere lærere

Folkeskolens manglende evne til at rekruttere og fastholde lærere er nu den største udfordring for skolens fremtid. Mange lærere finder det ikke længere attraktivt at arbejde i den danske folkeskole. 17.000 læreruddannede arbejder helt uden for grundskolen. Hvis et arbejde i folkeskolen bliver en attraktiv mulighed for dem, vil mange problemer være løst. En række kommuner har lokalt taget ansvar for at møde udfordringen. Kommuner, hvor lærerne oplever, at de har et reelt professionelt råderum, står stærkere i rekrutteringskampen, men der er helt generelt behov for at sikre, at lærerne har mulighed for at lykkes med deres vigtige opgave.

Behov for en samlet national indsats

Alle undersøgelser og erfaringer tyder på, at det er lærernes mulighed for at lykkes med undervisningen, som gør lærerfaget attraktivt. Derfor er der behov for tiltag, som gør det attraktivt at undervise i folkeskolen. Den politiske opgave er at sikre, at grundlaget for at levere undervisning af høj kvalitet er tilstede på alle skoler og i alle kommuner.

Rekrutteringsproblemerne er akutte, og de kræver handling, som har effekt på den korte bane. Det har ændringer i læreruddannelsen ikke, og når under 15 pct. af de personer, der gennemfører uddannelsen til meritlærer, arbejder i folkeskolen, er den mulighed heller ikke en effektiv løsning på skolens problemer.

På langt sigt kan ændringer i læreruddannelsen modvirke folkeskolens rekrutteringsproblemer, hvis vi med Finland som forbillede skaber en attraktiv læreruddannelse, der styrker kommende læreres kompetencer markant. Men nu og her skal vi have løsninger, som kan afhjælpe folkeskolens akutte rekrutteringsproblem.

Danmarks Lærerforening
Vandkunsten 12
1467 København K
www.dlf.org